

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ – СТРАТЕГІЧНА МЕТА І ВИКЛИК ЧАСУ

Назарко О. І.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

У сьогоденні якість освіти взагалі та вищої освіти зокрема набуває особливого значення у контексті розвитку людського капіталу. Така актуальність була зазначена ще два десятиріччя тому у «Всесвітній декларації про вищу освіту для XXI століття», яку прийнято Всесвітньою конференцією з вищої освіти у Парижі у жовтні 1998 році, де підкреслюється, що якість освіти – поняття багатомірне, яке охоплює всі його функції види діяльності (навчальні і академічні програми, наукові дослідження, комплектування кадрами, мережа студентів і стипендій, матеріально-технічну базу, оснащення, суспільно корисну працю та академічне середовище). При цьому для підвищення якості освіти дуже важливо забезпечити єдність внутрішньої і зовнішньої оцінки. Якість вищої освіти було ґрунтовано досліджено науковцями та узагальнено у виданні «Глосарій сучасної освіти» [1].

Так, зміст поняття «якість вищої освіти» на думку Астахової В. І., Клімової Г. П., Подольської Є. А. полягає у сукупності якостей особистості з вищою освітою, які відображають її професійну компетенцію, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість, і зумовлюють можливість задовольняти як особистісні духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства. Крім того, відокремлюється поняття «якість освітньої діяльності», яке має на увазі сукупність характеристик системи вищої освіти і її складових, які зумовлюють її здатність задовольнити потреби особистості і суспільства необхідні у сьогоденні та ті, що передбачаються у майбутній діяльності особистості.

Питання якості вирішуються через систему управління й менеджменту.

У Національному фармацевтичному університеті інтенсифікували процес розробки та запровадження систем менеджменту якості відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 9001:2008 «Системи менеджменту якості. Вимоги». Цей стандарт базується на восьми принципах тотального менеджменту якості (Total Quality Management (TQM)) і містить універсальні вимоги до систем якості. Він придатний до застосування в усіх галузях, на будь-яких підприємствах, установах і організаціях і спрямований на забезпечення якості і підвищення задоволеності споживачів.

У сфері вищої освіти споживачами можна вважати студентів, їх батьків, організації, які приймають на роботу випускників, суспільство в цілому. Як свідчить світова практика, впровадження систем якості у вищих навчальних закладах дозволяє ВНЗ суттєво покращити та оптимізувати свою діяльність і підвищить результативність роботи; посилити акцент на меті своєї діяльності і досягненні очікувань споживачів; досягти і стабільно підтримувати високу якість своїх послуг для задоволення потреб і вимог споживачів; отримати визнання з боку замовників через процедуру сертифікації; брати участь у тендерах, у тому числі міжнародних, щодо надання освітянських послуг на вигідних умовах [2].

При цьому слід розуміти, що система якості може допомогти ВНЗ у досягненні цілей, що стоять перед організацією, але сама по собі система якості не здатна привести до покращення навчального процесу або якості навчальних послуг, вона не може вирішити усіх проблем – її впровадження означає лише застосування системного і систематичного підходу для досягнення в першу чергу бізнес-цілей ВНЗ.

З цієї метою у 2014 році у НФаУ впроваджено систему управління якістю (СУЯ) у відповідності до стандарту ISO 9001:2008. Координацію роботи між структурними підрозділами з питань функціонування процесів Університету покладено на Відділ управління якістю

(ВУЯ). Система передбачає створення документованих процедур, ефективну взаємодію з внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами. Паралельно з цим має здійснюватися повний, постійний, прозорий та об'єктивний моніторинг якості освіти. Контроль якості зосереджено не тільки на контролі навчального процесу, кадрів, науково-методичного забезпечення, матеріальної бази тощо, а й на контролі знань тих, хто навчається визначаючи їхню компетентність і спроможність задовольняти вимоги ринку праці.

Така система передбачає проведення щорічних планових наглядових аудитів. Чергові аудити в НФаУ здійснено двічі: у 2016 та 2017 роках. Цільовим спрямуванням аудитів є відповідність сертифікованій системі управління якістю університету вимогам стандарту ISO 9001:2008 у міжнародній системі сертифікації DQS та в національній системі НААУ.

Аудит проводився представниками органу сертифікації «Міжгалузевий центр якості «Прирост». Ефективну модель процесного підходу у забезпеченні надання якісної фармацевтичної освіти в Університеті представили деканати, кафедри, структурні підрозділи. Зазначеному етапу передувала змістовна підготовча робота .

Особливої уваги при цьому набувають внутрішні аудити, які сприяють забезпеченню ефективного функціонування системи управління якістю. Протягом I кварталу 2017 року в НФаУ проведено 23 внутрішніх аудитів кафедр та структурних підрозділів. Метою їх проведення було визначено перевірку відповідності функціонування процесу/підрозділу Університету встановленим зовнішнім нормативам та внутрішнім вимогам, а також визначення потенціалу для поліпшення діяльності.

Одна із функцій проведення аудитів - зниження негативних впливів та мінімізація зовнішніх ризиків. Як свідчать проведені внутрішні та зовнішні аудити проблемними в Університеті залишаються питання:

1. Цінова політика: більш висока оплата за навчання ніж у більшості ВНЗ, які мають фармацевтичний профіль підготовки.
2. Оперативність оприлюднення інформації: анонси, прес-релізи тощо.
3. Співпраця та взаємодія з внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами: співробітниками, студентами, батьками, випускниками НФаУ, роботодавцями, МОЗ та МОНУ тощо.

Крім того виявлено ризики, які сформовані зовнішніми чинниками. Серед них можна зазначити такі:

1. Демографічна криза в Україні (за даними Інституту демографії та соціальних досліджень).
2. Непередбачені зміни та реформування освітньої галузі (наприклад, введення непрогнозованих коефіцієнтів вступної кампанії 2017).
3. Динамічна зміна вимог та очікувань стейкхолдерів до системи підготовки фахівців фармацевтичної галузі.
4. Непрогнозований відтік випускників загальноосвітніх закладів України для отримання освіти у закордонних навчальних закладах.

Вважаємо, що провідну роль у мінімізації ризиків задля забезпечення якісної фармацевтичної освіти відіграє дієздатна система управління якістю, яка відповідає європейським та світовим стандартам.

Література

1. Глоссарий современного образования / Нар. укр. акад.; под общ. ред. Е. Ю. Усик; [Сост. : Астахова В. И. и др.] – Х.: Изд-во НУА, 2007. - 524 с.
2. Матеріали 4-ої щорічно міжнародної конференції «Розбудова менеджмент-освіти в Україні», CEUME/ <http://www.Management.com.ua>